

Giagia und Mustalevria, meine Oma und der Mostkuchen

In meiner Grundschulzeit, also in den 1950er Jahren, machte in meinem Dorf fast jeder Haushalt seinen eigenen Wein. Im Monat September wurden die Weinreben in den das Dorf umgebenden, kleinen Weingärten geerntet - wir befanden uns in der sogenannten „Trygos-Zeit“, in der Zeit der Traubenlese. Nach einem beschwerlichen Arbeitstag wurden die Reben dann mit den Maultieren nach Hause transportiert. In einer wirklich beeindruckend großen, extra für diesen Zweck vorgesehenen, rechteckigen „Badewanne“ wurden die Weintrauben für ein paar Tage gelagert, solange bis alle Reben geerntet waren. Dann erfolgte der für uns Kinder aufregendste Teil der Weinherstellung, das Auspressen des Traubensafts. Erwachsene wie Kinder stiegen barfuß in die Badewanne. Voller Freude und Elan, manchmal zum Takt von Militärliedern, traten wir planlos auf den Weintrauben herum. Uns Kindern bereitete das viel Spaß, so dass wir auch von allen Nachbarn zum Traubentreten gebeten wurden.

Nach dem Kelttern, goss mein Vater die Maische, eine Mischung aus Fruchtfleisch, Kernen, Schalen und Traubensaft, in große, runde vom Dorzimmermann extra für diesen Zweck hergestellten Holz-Fässern. In diesen entfaltete sich der Gärungsprozess. Während des Gärungsprozesses, den jetzt zu beschreiben zu kompliziert wäre, entsteht Wärme und es blubbert. Die einzelnen Bestandteile reagieren miteinander etc. Mein Vater, der diesen Vorgang ständig wie ein Luchs überwachte erwartete schlussendlich einen guten, und gehofft den besten Wein zu erhalten.

Nachdem dieser Vorgang beendet war, fand für die neuen Weine eine Qualitätsprüfung statt. Als ausgewiesene und erfahrene Experten dienten in der Regel die bekanntesten Weintrinker des Dorfes. Sie gingen von Haus zu Haus und führten die Weinprüfungen durch. Ob sie von den Hausherrn gerufen worden sind oder ob es eine Voranmeldung gab, weiß ich heute nicht. Die Prüfung begann immer mit köstlichen Vorspeisen, Meze, an, um den Geschmack der vorherigen Weinprobe zu neutralisieren. Daraufhin tranken sie zwei bis drei Gläser des neuen Hausweins. Einen von Mparmpa-Mitsios, dem Onkel Mitsios mit dem Spitznamen Boldokos, gut beurteilten Wein wollte natürlich jeder Weinbauer gern auf seinem Tisch haben. Mparmpa-Mitsios verkörperte mit Haut und Haaren **das** Qualitätszeichen schlechthin. Nebenbei gesagt, war er auch mein Ersatz Opa, da meine beiden Opas nicht mehr am Leben waren. Aber dazu ein andermal mehr. Allerdings fehlte Mparmpa-Mitsios, diesem kundigen Weinprüfer, ab einem gewissen Zeitpunkt die Übersicht, sprich die Fähigkeit, sachlich zu beurteilen. Nach dem vierten oder fünften Hausbesuch befand er alle Weine als hervorragend und gab ihnen nur noch gute Noten. Die Agios Petros Bewohner, die Agiopetriten, hießen indessen das Ergebnis höchst willkommen und prahlten in der ganzen Region mit der Auszeichnung „Wein aus Agios Petros, von Mparmpa-Mitsios geprüft“.

Gleich am Anfang der Weingärung, im Moststadium, entnahm meine väterlicherseits Oma Panagiota vier bis fünf Liter Most und kochte ihn mit Mehl und viele anderen aromatischen Gewürzen solange ein, bis die Masse eindickte, aber nicht zu zäh wurde. Sodann tauchte sie eine vorher angefertigte Kette aus Walnüssen immer wieder in den Topf, bis aus der Kette eine wurstförmige, runde Moststange geformt war. Die Stangen hängte sie im Anschluss zum Trocken auf; und auf diese Weise entstand das Mustalevria-Sutzuki. Den ganzen Winter hindurch hatten wir zu unserer Freude somit eine Art Schokoladenersatz. Man konnte jedoch auch eine Art Kuchen aus der Mustalevria herstellen. Die Walnüsse sind vorher in der zähflüssigen Masse schön verteilt und gut durchgemischt. Dann wurde die fast feste Masse auf einer Blechplatte verteilt und ein wenig später konnten man aus dieser Masse schöne viereckige ein bis zwei cm dicke Mustalevriastücke aufschneiden. Gut getrocknete Mustalevria hält den ganzen Winter durch. Zum Trocken legte meine Oma für ein paar Tagen die Kuchenstücke gewohnheitsmäßig auf das Hausdach, sicher und außer Reichweite von uns Kindern. Allerdings mussten die Mustalevriastücke mehrmals am Tag von meiner Oma zur besseren Trocknung umgedreht werden. Da auch für sie die Stücke unerreichbar waren, benutzte sie immer einen Hocker.

Eines Tages jedoch war der Hocker unauffindbar, wie vom Erdboden verschluckt, kein Suchen half. Da mein Bruder Theodoros und ich uns in der Nähe aufhielten, forderte sie uns auf, die Rolle des Hockers zu übernehmen. Auf dem Zementboden

unserer Hausterrasse gingen wir also auf alle Viere und die Oma stieg voller Freude über ihren genialen Einfall auf unsere Rücken. Doch ihr Entzücken währte nicht lange. Ob nicht ganz konzertiert bei der Sache oder ob irgendein anderes Missgeschick verantwortlich war - es fiel ihr ein Stück

Mustalevriakuchen herunter. Kaum hatten wir ihr Missgeschick wahrgenommen, sprang mein Bruder Theodoros weg und schnappte sich den Leckerbissen, während meine Oma hingegen mit den Armen in der Luft ruderte und lag dann flach auf dem harten Zementboden. Theodoros und ich verschwanden mit unserer Beute in Windeseile, indes die Oma uns alle möglichen Drohungen und Verwünschungen hinterherschleuderte. Das andauernde Geschrei der Oma beruhigte uns, denn es gab uns die Gewissheit, dass ihr nichts Ernsthaftes passiert war. Und so kamen auch wir unbehelligt davon. Meine Oma, geb. 1864, war damals um die 90 Jahre alt. Gestorben ist sie, nein zum Friedhof ist sie erst im Alter von 106! Jahren gelaufen. Und viele im Dorf erklären ihr hohes Alter, liebevoll gemeint, mit dem Mustalevria-Sturz und nicht mit den langlebigen Genen.

Diese Anekdote sorgte für eine sehr lange Zeit in unserer großen Familie für Lachausbrüche und Erheiterung. Selbst heute noch, wenn ich in den Ferienmonaten meinen Bruder Theodoros treffe, erzählen wir beim geselligen Zusammensein

diese Geschichte. Aber wer von uns beiden zuerst seine Position als Hocker aufgegeben und wer nach der Erbeutung des Mustalevriakuchenstücks zuerst den Ort der Handlung verlassen hat, ist immer noch Gegenstand erhitzter Kontroversen. Theodoros' Standpunkt und meine selbstredend gegenteilige Meinung sind schon längst Teil der Geschichte geworden (s. das richtungsweisende Foto). Die Antwort auf diese Fragen liegt in der jeweiligen Neigung der Anwesenden. Und das ist auch gut so.

Giagia und Mustalevria ή όπως θα λέγαμε στα γερμανικά: η γιαγιά και το μούστο-κέικ

Όταν ήμουν στο δημοτικό σχολείο, τη δεκαετία του 1950, σχεδόν κάθε νοικοκυριό στο χωριό μου έφτιαχνε το δικό του κρασί. Τον Σεπτέμβριο τα σταφύλια συγκομίζονταν από τους μικρούς αμπελώνες που περιβάλλουν το χωριό - βρισκόμασταν στη λεγόμενη «περίοδο του Τρύγου» ή, με άλλα λόγια, στην περίοδο συγκομιδής σταφυλιών. Μετά από μια επίπονη εργάσιμη ημέρα, τα σταφύλια μεταφέρθηκαν στο σπίτι με τα μουλάρια. Τα σταφύλια αποθηκεύονταν σε μια πραγματικά εντυπωσιακά μεγάλη, ειδικά σχεδιασμένη, ορθογώνια μπανιέρα για λίγες μέρες μέχρι τη συγκομιδή όλων των σταφυλιών. Στη συνέχεια, το πιο συναρπαστικό μέρος της διαδικασίας οινοποίησης για εμάς τα παιδιά ήταν το ποδοπάτημα των σταφυλιών για να βγει ο χυμός. Ενήλικοι και παιδιά ανεβαίναμε ζυπόλητοι στην μπανιέρα και με μεγάλη χαρά και ενθουσιασμό, μερικές φορές στο ρυθμό των στρατιωτικών τραγουδιών, καταπατούσαμε πέρα δώθε τα σταφύλια. Ήταν πολύ διασκεδαστικό για εμάς τα παιδιά, γι αυτό όλοι οι γείτονες μας καλούσαν στο πάτημα των σταφυλιών τους. .

Μετά το πάτημα, ο πατέρας μου έριχνε τον χυμό σε μεγάλα, στρογγυλά ξύλινα βαρέλια ειδικά κατασκευασμένα για το σκοπό αυτό από τον ξυλουργό του χωριού. Η διαδικασία ζύμωσης ξεδιπλωνόταν σε αυτά. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ζύμωσης, η περιγραφή της οποίας είναι πολύ περίπλοκη για εδώ, π.χ. Θερμοκρασία, φυσαλίδες, αντιδράσεις μεταξύ μεμονωμένων συστατικών κ.λπ. - ο πατέρας μου παρακολουθούσε σαν λυγξ συνεχώς την εξέλιξη και περίμενε με αγωνία ένα καλό και έλπιζε το καλύτερο πόσιμο κρασί.. Όταν ολοκληρωνόταν αυτή η διαδικασία οινοποίησης ακολουθούσε ο έλεγχος ποιότητας για τα νέα κρασιά. Οι πιο διάσημοι πότες κρασιού στο χωριό χρησίμευαν γενικά ως αποδεδειγμένοι και έμπειροι ειδικοί. Πήγαιναν από σπίτι σε σπίτι, δεν θυμάμαι αν τους καλούσαν ούτε αν αυτοί προειδοποιούσαν τον ερχομό τους. και αφού απολάμβαναν πρώτα μεζέδες, νόστιμα ορεκτικά, για να εξουδετερώσουν τη γεύση της προηγούμενης γευστικής γευστικής κρασιού, έπιναν δύο με τρία ποτήρια κρασί από το νέο σπίτι. Φυσικά, κάθε αμπελουργός ήθελε να έχει ένα καλό κρασί εξετασμένο από τον Μπάρμπα-Μήτσιο, τον θείο Μήτσιο, με το παρατσούκλι Μπολδόκος. Ο Μπάρμπα-Μήτσιος ενσωμάτωνε το αυτού καθαυτού σήμα ποιότητας. Σήμα κατατεθέν. Παρεμπιπτόντως, ο Μπάρμπα-Μήτσιος ήταν σαν ο παππούς μου, καθώς οι δύο παππούδες μου δεν ήταν πλέον ζωντανοί. Αλλά περισσότερο για αυτό σε άλλο σημείο της βιογραφίας μου. Ωστόσο, ο Μπάρμπα-Μήτσιος, αυτός ο γνώστης του κρασιού, από κάποια στιγμή και μετά δεν είχε την ικανότητα να αξιολογήσει αντικειμενικά. Μετά την τέταρτη ή πέμπτη επίσκεψη στα σπίτια, έβρισκε όλα τα κρασιά να είναι εξαιρετικά και έδινε μόνο καλές βαθμολογίες. Αυτό όμως δεν ενοχλούσε τους Αγιοπετρίτες, τους κατοίκους του Αγίου Πέτρου. Αποδέχονταν το αποτέλεσμα και καυχούνταν σε όλη την περιοχή για το από τον Μπάρμπα-Μήτσιο αξιολογημένο αγιοπετρίτικο κρασί .

Τώρα στην πατρική μου γιαγιά Παναγιώτα. Ακριβώς στην αρχή της ζύμωσης του κρασιού, στο στάδιο του μούστου, η γιαγιά μου έπαιρνε τέσσερα έως πέντε λίτρα μούστου και το έβρασε με αλεύρι και πολλά άλλα αρωματικά μπαχαρικά έως ότου η μάζα γινόταν παχύρρευστη αλλά όχι πολύ πηκτή. Στη συνέχεια, βύθισε μια αλυσίδα καρυδιών που είχε φτιαχτεί πιο πριν ξανά και ξανά μέχρις ότου η αλυσίδα διαμορφώνονταν σε στρογγυλό μούστο σε σχήμα λουκάνικου. Στη συνέχεια τα κρεμούσε για να στεγνώσουν και το αποτέλεσμα ήταν το σουτζούκι μουσταλευριάς. Προς μεγάλη μας χαρά, είχαμε ένα είδος υποκατάστατου σοκολάτας όλο το χειμώνα. Επίσης αντί του σουτζουκιού η γιαγιά έφτιαχνε και ένα είδος κέικ από την μουσταλευριά. Τα καρύδια κατανέμονται καλά στην παχύρρευστη μάζα και αναμιγνύονται καλά. Στη συνέχεια, την σχεδόν ζύμη πηκτή μάζα την απλώνουμε σε μια μεταλλική πλάκα και λίγο αργότερα θα μπορούμε να την κόψουμε σε όμορφα τετράγωνα κομμάτια μουσταλευριάς πάχους ενός ή δύο εκατοστών. Για λίγες μέρες η γιαγιά μου για να στεγνώσει τα μουσταλευριά-κέικ τα άπλωνε στην σκεπή του σπιτιού. Για ασφάλεια και μακριά από εμάς παιδιά. Ωστόσο, η γιαγιά μου έπρεπε να αναποδογυρίζει τα κομμάτια αρκετές φορές την ημέρα για καλύτερο στέγνωμα. Δεδομένου ότι τα κομμάτια ήταν επίσης άφραστα και για αυτήν, χρησιμοποιούσε πάντα ένα σκαμνί.

Αλλά μια μέρα το σκαμνί ήταν άφαντο. Σαν να το κατάπιε η γη. Έψαχνε και έψαχνε η γιαγιά αλλά σκαμνί δεν έβρισκε. Ο αδερφός μου Θεόδωρος και εγώ ήμασταν κοντά της και την παρακολουθούσαμε όταν η γιαγιά , μας ζήτησε να αναλάβουμε το ρόλο του σκαμνιού. Στηθήκαμε λοιπόν με τα τέσσερα στο τσιμεντένιο πάτωμα και η γιαγιά ανέβηκε στις πλάτες μας χαρούμενη και γελαστή για τη λαμπρή ιδέα της. Αλλά η απόλαυσή της δεν κράτησε πολύ. Είτε δεν ήταν πλήρως συγκεντρωμένη ή αν κάποιο άλλο ατύχημα ήταν υπεύθυνο - ένα κομμάτι κέικ μουσταλευριάς της έπεσε κάτω. Σε κλάσματα του δευτερολέπτου ο αδερφός μου πετάχτηκε να αρπάξει τη λιχουδιά ξεχνώντας εντελώς το σημαντικό φορτίο που είχε στην πλάτη του. Η γιαγιά μου, στα μετέωρα κουνούσε τα χέρια της στον αέρα και με ουχ-ουχ λαλιές ξαπλώθηκε κατά γης, στο σκληρό τσιμεντένιο πάτωμα. Ο Θεόδωρος και εγώ εξαφανίστηκα με το θήραμά μας με ταχύτητα αστραπής ενώ η γιαγιά

μας ούρλιαζε και μας έστελνε κάθε είδους απειλές και κατάρες. Η συνεχής φωνή της γιαγιάς μας καθησύχαζε γιατί μας έδινε τη βεβαιότητα ότι δεν είχε συμβεί τίποτα σοβαρό. Και έτσι ξεφύγαμε με αυτό. Η γιαγιά μου ήταν περίπου 90 ετών τότε. Πέθανε, όχι τι λέω, πήγε περπατώντας στο νεκροταφείο σε ηλικία 106 ετών! Και πολλοί στο χωριό εξηγούσαν την μακροζωία της γιαγιάς, εννοείται στοργικά και με αγάπη, με το τράνταγμα που έπαθε με την Μουσταλευριά και όχι με τα καλά της γονίδια.

Αυτό το ανέκδοτο προκάλεσε ξεσπάσματα γέλιου και διασκέδασης στη μεγάλη μας οικογένεια για πολύ καιρό. Ακόμα και σήμερα, όταν συναντώ τον αδερφό μου Θεόδωρο κατά τη διάρκεια των διακοπών, αφηγούμαστε αυτήν την ιστορία στην παρέα μας. Αλλά ποιος από τους δυο μας εγκατέλειψε πρώτος τη θέση του σκαμνιού και πετάχτηκε σαν αστραπή για να αρπάξει το κομμάτι κέικ μουσταλευριάς, εξακολουθεί να αποτελεί αντικείμενο έντονης αντιπαράθεσης. Η άποψη του Θεόδωρου και η προφανώς αντίθετη δική μου γνώμη αποτελούν ήδη από καιρό μέρος αυτής της ιστορίας (βλ. Φωτώ, Αλλού κοιτάω εγώ, αλλού ο αδερφός μου).. Η απάντηση σε αυτές τις ερωτήσεις έγκειται στην κλίση εκείνων που είναι παρόντες στην αφήγηση. Και αυτό είναι επίσης ωραίο.

Meine Schwester Kanela ist gestohlen worden

Eines schon etwas kühlen Abends im Herbst 1951 sitzen meine Mutter und ich gemütlich am Holzkamin und genießen die wohlige Wärme. Plötzlich und eilenden Schritts stürmt meine Tante Petroula, die Schwester meiner Mutter, atemlos herein und schreit panisch in Richtung meiner Mutter: „Du sitzt hier und der andere hat deine Kanela gestohlen.“ Im null-Komma-nichts verschwinden Mutter und Tante in der sich herabsenkenden Dunkelheit.

Ratlos blieb ich alleine zurück. Im zarten Alter von sechs Jahren zerbrach ich mir den Kopf, was meine Tante gemeint haben könnte. Ich wusste, was „stehlen“ bedeutet. Mir fiel ein, dass man Äpfel, Kirschen beim Nachbarn oder sogar die Köstlichkeiten stehlen kann, die meine Großmutter heimlich in ihrem Hauskoffer zwischen Kleidern sorgfältig, und wie sie glaubte, sicher versteckt hatte. Aber einen ganzen Menschen, die Kanela, stehlen. Das ging nicht in meinen Kinderschädel. Mir war damals natürlich nicht bekannt, dass es für das Stehlen von Menschen auch das Wort „Entführung“ gibt. Aber im Dorf benutzte man eher die Umgangs- denn die Hochsprache. So verharrte ich Bange in meiner Verwirrung.

Tage später erfuhr ich von meinen älteren Geschwistern, dass die Entführung eines geliebten Menschen einer der schönsten Bräuche im Dorf ist. Eine Entführung findet normalerweise in Fällen statt, in denen die Eltern mit der Partnerwahl ihrer Tochter nicht einverstanden sind. Im Prinzip ist also eine Entführungshochzeit etwas Seltenes und ganz Besonderes. Es ist sozusagen das Salz in der Suppe von Heiratswilligen, die gegen alle Widerstände in Liebe vereint sein möchten. Eine solch romantische Vorstellung gab somit zu vielen unbegründeten Entführungen Anlass und es stellte sich immer heraus, dass die Brauteltern gar keine Bösewichte waren.

Später, nach nicht allzu langer Zeit, an einem Feiertag, es muss ein Feiertag gewesen sein, ich weiß nur nicht mehr welcher, weil der Eisverkäufer nur an Feiertagen ins Dorf kam, befand ich mich auf der Agora, auf dem Dorfmarkt. Da bat ich jemanden, mir den Mann zu zeigen, der meine Schwester Kanela gestohlen hatte. Meine Bitte wurde erfüllt und ich erblickte den Mann. Ohne zu zögern ging ich auf ihn zu und fragte ihn: „Hast du unsere Kanela gestohlen?“ Überrascht, aber lachend, vernahm ich von Panagiotis ein klares Ja. „Dann gib mir Geld, um ein Eis zu kaufen“, forderte ich ihn auf wie aus der Pistole geschossen. Seine Freunde brachen in schallendes Gelächter aus. Das von ihm erhaltene Geld reichte für mehrere, sehr leckere Eisbecher. Fortan war ich sehr angetan von Panagiotis und lobte ihn bei jeder Gelegenheit über den grünen Klee - auch bei meiner, von diesem Mann nicht begeisterten Mutter.

Meine von mir so empfundene „Vermittlerrolle“ führte jedoch nicht zu der allseits herbeigesehnten Versöhnung von Bräutigam und meiner Mutter. An der Hochzeitszeremonie im Haus des Bräutigams - nicht in der Kirche! – nahm nur mein Vater teil. Koumparos, also Trauzeuge, war mein Klassenkamerad Giannis Panourgias. Er musste auf einen Stuhl steigen, damit er die Hochzeitskränze zwischen Braut und Bräutigam, wie es bei einer griechisch-orthodoxen Hochzeit üblich ist, austauschen konnte. Am nächsten Schultag verkündete der kleine Giannis mit stolzgeschwellter Brust seine große Tat; und so erfuhr ich, dass meine Schwester nun verheiratet war. Trotz enormen Nachdenkens ist mir entfallen, was unsere Mutter an Kanelas Hochzeitstag getan hatte, wo sie überhaupt gewesen war.

Nach ein paar Jahren jedoch ließ sie es nicht mehr zu, dass - wer auch immer - ein schlechtes Wort über Panos (Kurzform von Panagiotis), den „besten aller Bräutigam“ von Agios Petros, verlor. Aber nicht nur unsere Mutter verteidigte ihn. Wir alle schätzten uns glücklich, dass Panos und nicht der Dorflehrer der Mann unserer Kanela geworden ist. Und wir alle waren außerdem froh, dass unser Arkadien den wunderschönen Brauch kennt, zwei Liebenden die Heirat auch ohne Zustimmung der Eltern zu ermöglichen, trotz eines eigentlich verwerflichen „Diebstahls“. Nüchterner betrachtet, erwies sich für die Brauteltern die Entführung der Tochter als erheblicher finanzieller Vorteil. Schließlich wäre bei einer „normalen“ Heirat eine saftige Mitgift fällig gewesen. Anders gesagt, eine normale Kanela-Heirat hätte den Rest der Familie arm gemacht. Wir, die sechs Brüder Kanelas, haben unseren Schwager Panagiotis immer wieder daran erinnert und ihn liebevoll geärgert.

Den Ablauf der Entführung erzählte mir erst vor wenigen Jahren Kanela selbst: „Unsere Mutter hatte mich jemand anderem versprochen. Also hatten Panos und ich keine andere Wahl. Nur die Entführung. Onkel Dimitris und unser Bruder Petros waren die Planer des gesamten Unternehmens. Ich war mit unserer Cousine Giota bei der Leseernte in der Nähe von Kastri. Als wir von der Ernte zurückkamen, warteten Panos und Petros Schwager auf uns in einem Taxi auf der Landstraße von Kastri nach Agios Petros. Panos und ich fuhren mit dem Taxi nach Tripolis und auf der ersten Polizeistation erklärten wir das Ja. Und die Polizei von Tripolis informierte wiederum die Polizei von Agios Petros. Damit war der rechtliche Teil unserer Aktion abgeschlossen. Wir haben unsere erste Reise als junges Paar nach Sparta gemacht, und alle Kosten wurden von unserem Bruder Petros übernommen.“ So in aller Kürze Kanelas Version, wie sie der arrangierten Heirat mit dem Dorflehrer entkam.

Im Zusammenhang mit Kanelas und Panos' Hochzeitsreise ist mir hingegen im Gedächtnis geblieben, dass unser Vater eines morgens, das muss ganz sicher der Morgen nach der Entführung gewesen sein, immer wieder alles durchwühlte. Er schien etwas zu suchen. War er mit einem Durchgang fertig, fing er von neuem an und fluchte dabei in einer Tour. Mein Vater stieß dabei einen für ihn charakteristischen Fluch aus, auf jedem Fall nicht den im Dorf üblichen. Die meisten Männer fluchen die Muttergottes Panagia, den Sohn Christus oder das Kreuz Christus. Mein Vatter fluchte die „Öllampe in der Kirche“. „Το καντίλι του για παιδί, Το kantili tou gia paidi“ Immer wieder wiederholte er, an jenem Morgen diesen Fluch. Diese Erinnerungsfetzen zeigen mir jedoch, dass die Reise der beiden Liebenden nach Sparta von unserem Vater bezahlt wurde. Dass die Brauteltern die erste Liebesreise ihrer Kinder finanzieren, ist bei uns im Dorf normal und üblich. Angesichts der ganzen Umstände dieser Vermählung danken wir unserem Bruder Petros, der nicht nur den Liebenden, sondern gleichermaßen unserem Vater zur Hilfe kam - und wenn er auch nur als Strohhalm eine große Unterlassung korrigierte.

Κλέψανε την Κανέλα

Μια βραδιά του 1951, καθόμουν με την μάννα μου στο τζάκι με τα ανάμενα ξύλα και απολαμβάναμε την ζεστασιά. Ξαφνικά και με γρήγορα βήματα μπαίνει η θεία μου η Πετρούλα μέσα και απευθυνόμενη αμέσως στην μάννα μου με τρόπο τρομακτικό της λέει: Εσύ κάθεσαι εδώ και ο άλλος σου έκλεψε την Κανέλα. Μέσα σε δευτερόλεπτα μάννα και θεία εξαφανίστηκαν.

Μόνος μου πια εγώ και σε ηλικία 6 χρόνων προσπαθούσα να καταλάβω τι εννοούσε η θεία μου. Εγώ ήξερα μεν τι σημαίνει «κλέψιμο», ότι μπορεί κανείς να κλέψει μήλα, κεράσια ή και τα λουκούμια που έκρυβε η γιαγιά στο μπαούλο ανάμεσα στα ρούχα. Αλλά έναν ολόκληρο άνθρωπο, την Κανέλα, να κλέψει κανείς μου ήταν αδιανόητο. Φυσικά στην ελληνική καθαρεύουσα υπάρχει η λέξη «απαγωγή» για αυτές τις περιπτώσεις, αλλά ο λαός χρησιμοποιεί την δημοτική.

Μέρες αργότερα έμαθα από τα μεγαλύτερα αδέρφια μου, πως το να απαγάγει ένας ερωτευμένος την αγαπητικιά του, είναι ένα από τα πιο όμορφα έθιμα του χωριού. Η απαγωγή γίνεται συνήθως στις περιπτώσεις, που οι γονείς δεν συμφωνούν με την επιλογή της κόρης. Όμως ένας γάμος με απαγωγή ήταν κάτι το ιδιαίτερο. Ήταν το αλάτι στη σούπα. Γι' αυτό και γινόντουσαν και πολλές απαγωγές, παρόλο που οι γονείς συμφωνούσαν με την επιλογή της κόρης.

Κάποια Κυριακή, ίσως να ήταν και μια γιορτινή μέρα επειδή ο παγωτατζής ερχόταν μόνο στις γιορτές στο χωριό, ήμουν στην αγορά του χωριού και ρώτησα κάποιον να μάθω ποιος έκλεψε την αδερφή μου την Κανέλα. Και μου τον έδειξε. Χωρίς καθόλου να διστάσω πηγαίνω και τον ρωτάω: *Εσύ έκλεψες την Κανέλα μας*: Έκπληκτος αλλά γελαστός ο Παναγιώτης λέει ένα Ναι. *Τότε δώσε μου λεφτά να πάρω ένα παγωτό*, του λέω χωρίς καν να πάρω αναπνοή. Η παρέα του ξέσπασε στα γέλια. Και τα λεφτά που μου έδωσε έφταναν για περισσότερα παγωτά. Από τότε και μετά εντυπωσιάστηκα πολύ από τον Παναγιώτη και τον παίνευα μέχρι τον ουρανό σε κάθε ευκαιρία - συμπεριλαμβανομένης και της μητέρας μου, που δεν ήταν ενθουσιασμένη με αυτόν τον άντρα.

Ο μεσολαβητικός μου ρόλος δεν επέφερε την αναμενόμενη συμφιλίωση του γαμπρού με την μάννα μου. Στην τελετή του γάμου, που έγινε στο σπίτι του γαμπρού και όχι στην εκκλησία, παραβρέθηκε μόνο ο πατέρας μου. Κουμπάρος ήταν ο συμμαθητής μου, Γιάννης Πανουργιάς ο οποίος για να ανταλλάξει τα στέφανα έπρεπε να ανέβει σε μια καρέκλα. Την άλλη μέρα στο σχολείο ο μικρός Γιάννης διακήρυττε με υπερηφάνεια την μεγάλη του πράξη και έτσι έμαθα και εγώ, πως η αδελφή μου παντρεύτηκε. Δεν θυμάμαι το τι έκανε και που ήταν η μάννα μας την ημέρα του γάμου. Αλλά αργότερα δεν άφηνε να ακουστεί κακιά κουβέντα για τον Πάνο, τον καλύτερο γαμπρό του Αγίου Πέτρου. Και όχι μόνο η μάννα μας. Όλοι μας ήμασταν και είμαστε ευτυχείς που το χωριό μας έχει ένα τόσο ωραίο έθιμο. Το να μπορούν δυο ερωτευμένοι και χωρίς την θέληση των γονέων με ένα «κλέψιμο» να παντρεύονται. Και δεν πρέπει να ξεχνάμε και το οικονομικό μέρος μιας απαγωγής. Σε τελική ανάλυση, ένας «κανονικός» γάμος συνδέεται με μια ζουμερή προίκα. Με άλλα λόγια, ένας φυσιολογικός γάμος της Κανέλας θα βύθιζε την υπόλοιπη οικογένεια στην φτώχεια. Εμείς, τα έξι αδέρφια της Κανέλα, δεν χάναμε ευκαιρία να το υπενθυμίζουμε αυτό στον γαμπρό μας τον Παναγιώτη και με πολύ αγάπη να τον τσαντίζουμε.

Το ιστορικό της απαγωγής μου το διηγήθηκε μόλις πριν λίγα χρόνια η ίδια η Κανέλα. „Η μάννα μας με είχε υποσχεθεί σε κάποιον άλλον (σ. στον δάσκαλο του χωριού). Έτσι ο Πάνος και εγώ δεν είχαμε άλλη δυνατότητα εκτός από το «κλέψιμο». Ο θείος ο Δημήτρης μαζί με τον αδελφό μας τον Πέτρο ήταν οι σχεδιαστές της όλης επιχείρησης. Εγώ και η ξαδέλφη μας η Γιώτα, κόρη του θείου Δημήτρη, είμασταν στον τρύγο κοντά στο Καστρί. Γυρίζοντας από το τρύγο μας περίμεναν ο Πάνος και ο αδελφός της Γίτσας (σ. γυναίκα του αδελφού μου Πέτρου) πάνω στο στον επαρχιακό δρόμο από το Καστρί προς τον Άγιο Πέτρο με ένα ταξί. Ο Πάνος και εγώ πήγαμε με το ταξί στην Τρίπολη και στο πρώτο αστυνομικό τμήμα δηλώσαμε το ΝΑΙ. Και η αστυνομία της Τρίπολης ενημέρωσε με την σειρά της το αστυνομικό τμήμα Αγίου Πέτρου. Έτσι ολοκληρώθηκε το νομικό κομμάτι της επιχείρησης. Το πρώτο μας ταξίδι σαν νέο ζευγάρι το κάναμε στην Σπάρτη και όλα τα έξοδα τα πλήρωσε ο αδελφός μας ο Πέτρος, Έτσι με λίγα λόγια, η εκδοχή της Κανέλα για το πώς διέφυγε από τον προαποφασισμένο γάμο με τον δάσκαλο του χωριού

Σε σχάση με το ταξίδι μέλιτος της Κανέλας και του Πάνου, από την άλλη πλευρά, εγώ θυμάμαι ότι ένα πρωί, πρέπει να ήταν το πρωί μετά την απαγωγή, ο πατέρας μας κάπως αναστατωμένος έψαχνε και όλο έψαχνε και έβριζε χωρίς τελειωμό. Έψαχνε κάτι το συγκεκριμένο. Η βρισιά του ήταν κάπως ιδιαίτερα χαρακτηριστική. Δεν χρησιμοποιούσε ποτέ το «Χρίστο-παναγίες» όπως συνηθίζουν οι περισσότεροι, αλλά το «καντήλι». Πάντως η όλη σκηνή αποδεικνύει, πως τελικά το ταξίδι των δύο ερωτευμένων στη Σπάρτη το πλήρωσε ο πατέρας μας. Μα αυτό άλλωστε έτρεπε να κάνει ο ίδιος ο πατέρας μας ευθύς εξ αρχής και μπράβο στον Πέτρο που με την μεσολάβησή του διόρθωσε την μεγάλη του παράληψη.

Unsere Familie und die natürlichen Geburten

Xerokampi war die Sommerweide für unseren Schaf- und Ziegenherden. Das Weideland gehörte dem Kloster Malevi und meine Familie hat es jedes Jahr neu pachten müssen. Auch die Winterweide gehörte dem Kloster Palaiopanagia in Astros. Einmal im Jahr fand an einem Sonntag in der Agora von Agios Petros die Weideversteigerung statt. Ein paar Sonntage zuvor wurde diese von dem Gemeindenachrichtensprecher per Megaphon offiziell angekündigt. Die interessierten Hirten nahmen bei der Versteigerung teil und der Meistanbieter durfte das Weideland für eine Saison nutzen. Der Tag der Versteigerung war ein Dorfereignis bei dem der Ablauf der Versteigerung nicht immer reibungslos ablief. Es gab auch Anbieter, deren einziges Ziel es war, den Pachtpreis nach oben zu treiben. Diese Anbieter waren eher häufig Klosterbesucher als Tierbesitzer. Es gab auf jedem Fall nach jeder Versteigerung oft Streit unter den Herdenbesitzern aber zu jener Zeit stellte niemand die Frage, warum alle Weideländereien den Klöstern gehörten.

Meine Mutter Panagiota im neunten Monat schwanger, ritt 1933 auf einem Maultier vom Xerokampi ins Dorf. Unterwegs wurde sie jedoch plötzlich von heftigen Schmerzen gepackt. Sie quälte sich vom Maultier herunter und einige Minuten später hielt sie die kleine Kanela in ihren Armen. Ein zufällig vorbeikommender Dorfbewohner leistete erste Hilfe, die darin bestand, sie und das Baby auf das Maultier zu hieven und beide mit größter Umsicht nach Hause zu begleiten.

Jahre später, genau 23, war meine Schwester Kanela, die in Sparta lebte, selbst schwanger. Eines Tages besuchte sie mit ihrer Schwägerin Maria, die ein paar Kilometer entfernt wohnte, eine andere Schwägerin, Evangelia. Spät abends, es wurde bereits dunkel, nahmen sie ihren Weg zurück im fahlen Licht der Gestirne. Auf dem Heimweg kamen sie auf einen Orangenbaum vorbei. Sie füllten ihre Tragetaschen - sie quollen über mit Orangen - und setzten schwer beladen ihren Weg fort. Für die schwangere Kanela indessen rächte sich die drückende Last. Irgendwann überkam sie für einen Moment der Gedanke, urinieren zu müssen. Aber wie staunte sie! Anstatt Urin gelassen zu haben, gebar sie den kleinen Petros. Zusammen mit Maria hob sie nach „getaner Arbeit“ den Kleinen empor, beide leerten ihre Tragetaschen, wickelten ihn damit ein und brachten ihn nach Hause. Maria konnte es sich jedoch nicht verkneifen, ein paar Orangen mit nach Hause zu bringen.

Zu Hause angekommen, übernahm Kanelas erfahrene Schwiegermutter Efstathia, selbst bereits Mutter von neun (!) Kindern, das Kommando und die Rolle der Hebamme. Sie schnitt die Nabelschnur ab, wusch und zog das Baby an und kümmerte sich hingebungsvoll um das Wohlergehen von Mutter und Kind. Kurzum, sie versorgte die beiden auf das Beste. Ein kurzer abschätzender und ebenfalls gequälter Blick der erfahrenen Schwiegermutter - die damit bewies, dass sie sich nicht nur mit Geburten ausgezeichnet auskannte - auf die roten Orangen offenbarte jedoch, dass sie die Umstände der Frühgeburt wirklich missbilligte. Sie wendete sich an die beiden Frauen, die wegen ihrer großartigen Leistung überglücklich und sehr stolz auf sich waren, und teilte ihnen im Befehlstone mit: „Wenn ihr das nächste Mal wieder klauen wollt, dann schaut genau hin, was ihr da mitgehen lasst. Das hier sind keine Orangen. Das sind ungenießbare Bitterorangen.“ Das anschließende Lachen schien kein Ende nehmen zu wollen.

Heute kann der nun erwachsene Petros zu Recht behaupten: „So eine Geburt wie die meine gibt es nicht noch einmal“.

Η οικογένειά μας και οι φυσικές γέννες.

Το Ξεροκάμπι ήταν το καλοκαιρινό βοσκοτόπι για τα κοπάδια αιγοπροβάτων μας. Τα βοσκοτόπια ανήκαν στη Μονή Μαλεβή και η οικογένειά μου έπρεπε να τα ενοικιάζει κάθε χρόνο. Το χειμερινό βοσκοτόπι ανήκε επίσης σε μοναστήρι. Στην Μονή Παλαιοπαναγιάς στο Άστρος. Μία φορά το χρόνο πραγματοποιούταν δημοπρασία βοσκοτόπων στην Αγορά του Αγίου Πέτρου και ημέρα Κυριακή. Δυο τρεις Κυριακές νωρίτερα αυτό ανακοινώνονταν επίσημα από τον εκφωνητή της κοινότητας μέσω τηλεβόα. Οι ενδιαφερόμενοι βοσκοί ελάμβαναν μέρος στη δημοπρασία και ο αυτός που πρόσφερε περισσότερα αποκτούσε το δικαίωμα να χρησιμοποιήσει το βοσκοτόπι για μία σεζόν. Η ημέρα της δημοπρασίας ήταν μια εκδήλωση του χωριού και η διαδικασία της δημοπρασίας δεν ήταν πάντα ομαλή. Υπήρχαν επίσης πάροχοι με στόχο την αύξηση της τιμής μίσθωσης. Αυτοί οι πάροχοι ήταν συχνότερα επισκέπτες μοναστηριών παρά ιδιοκτήτες ζώων. Σε κάθε περίπτωση, υπήρχε συχνά μια δυσαρεστημένη ατμόσφαιρα και πικρία διαμάχη μεταξύ των ιδιοκτητών αγέλης μετά από κάθε δημοπρασία, αλλά εκείνη την εποχή κανείς δεν ρώταγε να μάθει γιατί όλα τα βοσκοτόπια ανήκαν στις εκκλησίες και στα μοναστήρια.

Η μητέρα μου Παναγιώτα, έγκυος στον ένατο μήνα, γύριζε το 1933 καβάλα στο μουλάρι από το Ξεροκάμπι της Μαλεβής στο χωριό. Στο δρόμο την έπιασαν ξαφνικά οι πόνοι. Κατέβηκε από το μουλάρι και λίγα λεπτά αργότερα κρατούσε στην αγκαλιά της την μικρή Κανέλα. Ένας χωριανός που περνούσε τυχαία από εκεί την βοήθησε να ανέβει στο μουλάρι και με μεγάλη φροντίδα την συνόδευσε στο σπίτι.

23 χρόνια αργότερα ήταν η ίδια η Κανέλα έγκυος. Με την κουινιάδα της την Μαρία είχαν επισκεφτεί την άλλη κουινιάδα την Ευαγγελία. Αργά το βράδυ, ήδη είχε αρχίσει να νυχτώνει, γυρίζοντας για το σπίτι πέρασαν μπροστά από μια «πορτοκαλιά». Γέμισαν τις σακούλες και φορτωμένες με «πορτοκάλια» συνέχισαν το δρόμο για το σπίτι. Όμως η έγκυος Κανέλα δεν άντεξε στο φορτίο. Για μια στιγμή νόμισε πως ήθελε να ουρήσει. Αλλά αντί για ούρα ήρθε στο κόσμο ο μικρός Πετράκης. Μαζί με την Μαρία μάζεψαν τον Μικρό, άφησαν τα «πορτοκάλια» και τον τύλιξαν στις σακούλες και τον πήγαν στο σπίτι. Η Μαρία πήρε για το γούρι και τα «πορτοκάλια» της μαζί. Εκεί η έμπειρη πεθερά της Ευσταθία, ήδη μητέρα εννέα (!) παιδιών, ανέλαβε το ρόλο της μαμής. Έκοψε την αφαλό, έντυσε το μωρό και φρόντισε για όλα. Η έμπειρη πεθερά, βλέποντας τα κόκκινα φρούτα, κατάλαβε αμέσως γιατί γεννήθηκε πρόωρα το παιδί. Και απευθυνόμενη προς στις δυο ευτυχισμένες και γεμάτες υπερηφάνεια για το μεγάλο κατόρθωμά τους γυναίκες, και τους είπε με τόνο εντολής: *Και την άλλη φορά να κοιτάτε πρώτα τι κλέβετε. Αυτά είναι Νεράντζια και όχι πορτοκάλια.* "Το γέλιο που ακολούθησε δεν φαινόταν να τελειώνει.

Σήμερα ο μεγάλος πια Πέτρος, με το δίκιο του μπορεί να λέει: Γέννα σαν και την δικιά μου άλλη γέννα δεν υπάρχει.